

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 16 » вересня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО
ЗАХИСТУ ОСОБИСТОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 0101 Педагогічна освіта

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 5.01010601 Соціальна педагогіка

(шифр і назва спеціальності)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1974</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	(прізвище, ініціали)
« »	20 <u>16</u> р.

Київ – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта, спеціальності 5.0101601 Соціальна педагогіка.

Розробники: Тарасюк А.Ю., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства (Н.К.Бурдіна)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 2</p> <p>Модулів – 2</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальна кількість годин – 72</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,7</p>	<p style="text-align: center;">Галузь знань 0101 Початкова освіта</p> <p style="text-align: center;">Спеціальність 5.0101601 Соціальна педагогіка</p> <p style="text-align: center;">Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр: 8</p> <p>Аудиторні заняття: 40 години, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 18 годин</p> <p>Семінарські заняття: 10 годин</p> <p>Індивідуальні заняття: 8 год.</p> <p>Модульний контроль: 4 год.</p> <p>Самостійна робота: 32 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є здійснювані державними і недержавними структурами суспільства організаційні, правові, фінансово - економічні, соціально-психолого-педагогічні заходи щодо забезпечення гарантованих умов життя, підтримки життєзабезпечення і гармонійного розвитку особистості з метою задоволення її потреб та інтересів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» є розкриття теоретико-методологічних основ соціально - правового захисту особистості; характеристика реалізації державної політики України у сфері соціально-правового захисту особистості; обґрунтування функціонування соціального педагога у системі соціально – правового захисту особистості; висвітлення організаційно-технологічних засад цього процесу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи соціально - правового захисту особистості» є опанування знань з основ теорії права, правового регулювання та правового виховання особистості; усвідомлення концепції прав людини; аналіз функціонування системи забезпечення прав дітей та сімей з дітьми в Україні на різних рівнях; розкрити зміст законів та інших нормативних актів у сфері соціально-правового захисту дітей, молоді та сімей; виробити в студентів уміння використовувати положення нормативних документів у сфері захисту прав клієнтів; вивчити, проаналізувати й узагальнити досвід соціально-педагогічного захисту особистості; набути навичок організації соціально-правової діяльності у різних соціальних інститутах.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти такими предметними **компетентностями**:

- розрізняти структуру та організаційно-правові форми прав людини на соціальне забезпечення на соціальний захист, юридичні механізми їх забезпечення;
- аналізувати сучасні тенденції в сфері державного забезпечення соціальних прав;
- визначати рівень відповідності законодавства України стандартам у сфері соціального захисту;
- знати особливості діяльності закладів соціального захисту різних категорій населення;
- надавати своєчасну і повну юридичну консультацію населенню з правових та соціально-правових питань;
- знаходити і аналізувати необхідні нормативно-правові і підзаконні акти, враховувати зміни, доповнення, поправки до статей законів України, що забезпечують право на соціальний захист, соціальне забезпечення.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. ПРАВА ДИТИНИ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ІНСТИТУЦІЇ.

Лекція 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. (2 год.)

Виникнення і походження поняття «права дитини». Співвідношення понять «права дитини» та «права людини». Основні принципи прав дитини. Зв'язок та взаємодія юридичних та моральних норм у системі захисту прав дитини.

Основні поняття: права дитини, права людини, принципи.

Лекція 2. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини. (2 год.)

Юридична сутність і засади прав дитини. Основні юридичні документи України стосовно прав дитини. Суб'єкти реалізації прав особистості (дитини) в галузях законодавства України. Механізми контролю дотримання прав особистості (дитини). Моральні принципи і норми, їхня роль в формуванні особистості; традиції в їх реалізації.

Основні поняття: суб'єкт реалізації права, моральні принципи, закони та підзаконні акти.

Семінар 1. Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини. (2 год.)

Лекція 3. Методи реалізації прав дитини. (2 год.)

Сфери дії соціального педагога як виконавця охоронно-захисної функції. Технологія роботи соціального-педагога у випадку виявлення ризику або порушення прав дитини. Форми та методи роботи, порядок взаємодії з іншими відповідальними суб'єктами. Планування та оцінка соціально-правової діяльності соціального педагога.

Основні поняття: метод, форма, охоронно-захисна функція, порушення права.

Лекція 4. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція. (2 год.)

Становлення міжнародного права в галузі прав людини та дитини. Міжнародні стандарти в галузі прав людини та дитини. Міжнародні документи в галузі захисту прав людини, ратифіковані Україною. Вплив міжнародних стандартів на законодавчу систему України. Відповідність законодавства України міжнародним стандартам. Повноваження та функції міжнародних суб'єктів та організацій по захисту прав дитини під егідою ООН (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Комітет з прав дитини). Інститут омбудсменів. Процедури, що застосовуються для забезпечення поваги прав дитини. Поняття ювенальної юстиції. Можливість її застосування в Україні.

Основні поняття: міжнародні стандарти, ООН, омбудсмен, міжнародні суб'єкти.

Семінар 2. Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція. (2 год.)

МОДУЛЬ II. ПРАВА ДИТИНИ В РІЗНИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ.

Лекція 5. Особисті немайнові права дитини. (2 год.)

Поняття особистісних прав, їх значення для соціалізації дитини. Поняття життєвих потреб та законних інтересів в галузі особистісних прав дітей. Політичні права дитини. Право дитини на сімейне виховання та всебічний розвиток. Права особистості на охорону здоров'я. Право на освіту. Забезпечення прав дитини з обмеженими функціональними можливостями в галузі освіти. Право на спілкування та особисте життя.

Основні поняття: немайнове право, життєва потреба, освіта, спілкування, особисте життя.

Лекція 6. Майнові права дитини. (2 год.)

Право власності. Дитина і власність: потреби і дієдатність в їх задоволенні. Поняття «житло», форми власності, способи забезпечення права власності дитини на житло. Захист житлових прав дітей під час операцій з нерухомістю.

Поняття «бездомність», «безпритульність», їх причини та способи реєстрації. Суспільне вирішення проблеми щодо забезпечення соціальним житлом певних категорій населення.

Основні поняття: власність, дієдатність, правоздатність, житло, нерухомість.

Семінар 3. Майнові та немайнові права дітей. (2 год.)

Лекція 7. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. (2 год.)

Обставини, за яких неповнолітня особа може бути затримана\арештована. Права дитини при затриманні\арешті. Звинувачення: порушення, проступок, злочин. Адміністративна та кримінальна відповідальність неповнолітніх. Права дитини під час слідства та судового процесу. Покарання дитини. Реабілітація та ресоціалізація. Вік, з якого настає відповідальність.

Основні поняття: затримання, арешт, судовий процес, вік, слідство, покарання, реабілітація, ресоціалізація.

Лекція 8. Право на працю. (2 год.)

Право на працю. Способи реалізації дитиною права на працю. Вимоги до організації праці неповнолітніх за КЗпП. Оформлення трудових відношень: трудовий договір, угода (контракт), цивільний договір. Прояви порушень права дітей на працю. Методи контролю за умовами праці неповнолітніх. Гарантії молодим працівникам. Нормативні документи, що регламентують соціальну роботу з молодими безробітними.

Основні поняття: право на працю, кодекс законів про працю, трудові відносини, трудовий договір, угода, порушення права на працю.

Семінар 4. Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю. (2 год.)

Лекція 9. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців. (2 год.)

Армія за контрактом: особливий вид трудових відносин. Законодавча база України щодо захисту прав військовослужбовців. Альтернативна служба як державна служба поза збройними силами чи іншими військовими формуваннями. Соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей.

Поняття трудової міграції, основні її напрямки в Україні. Соціально-побутові ризики в сім'ях трудових мігрантів, способи їх вирішення. Соціальні (психолого-педагогічні, економічні, правові) проблеми дітей трудових мігрантів. Організація соціальної підтримки (супроводу, патронату, обслуговування) дітей із сімей трудових мігрантів.

Легальне та нелегальне біженство. Порядок подання та оформлення статусу біженця. Відміна у правах і обов'язків дорослих членів сім'ї біженців та неповнолітніх. Діти-біженці як особлива категорія об'єктів соціально-педагогічної роботи. Суб'єкти реалізації їх прав та порядок взаємодії.

Основні поняття: армія, члени сімей військовослужбовців, міграція, мігрант, трудовий мігрант, біженець.

Семінар 5. Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців

. (2 год.)

Навчально-методична картка дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості»

Разом: 72 год., лекції – 18 год., семінарські заняття - 10 год., самостійна робота – 32 год., індивідуальні заняття – 8 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модуль	Модуль 1.						Модуль 2.							
Тема модуля	Права дитини: основні поняття та інституції.						Права дитини в різних сферах життєдіяльності.							
Лекції	1	2		3	4		5	6		7	8		9	
Дати														
Теми лекцій	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.		Методи реалізації прав дитини.	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.		Особисті немайнові права дитини.	Майнові права дитини.		Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	Право на працю.		Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	
Теми семінарських занять			Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.			Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.			Особисті немайнові права дитини. Майнові права дитини.			Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю.		Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.
Самостійна робота студентів	Табл. 6.1.						Табл. 6.1.							
ІНДЗ	Табл. 7.1.													
Поточний контроль					Контрольна робота								Контрольна робота	
Підсумковий контроль	Екзамен													

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Модуль 1. Права дитини: основні поняття та інституції.								
1.	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	6	2	2			4	
2.	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	11	6	2	2	2	5	
3.	Методи реалізації прав дитини.	6	2	2			4	
4.	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	13	8	2	2	2	5	2
		36	18	8	4	4	18	2
Модуль 2. Права дитини в різних сферах життєдіяльності.								
5.	Особисті немайнові права дитини.	4	2	2			2	
6.	Майнові права дитини.	7	4	2	2		3	
7.	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	8	4	2		2	4	
8.	Право на працю.	6	4	2	2		2	
9.	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	11	8	2	2	2	3	2
		36	22	10	6	4	14	2
	Разом:	72	40	18	10	8	32	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення. Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	2
2	Методи реалізації прав дитини. Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	2
3	Особисті немайнові права дитини. Майнові права дитини.	2
4	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин. Право на працю.	2
5	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття «права дитини»: генезис, міжнародні стандарти, значення.	4
2	Юридична забезпеченість прав дитини. Моральна та юридична сутність прав дитини.	5
3	Методи реалізації прав дитини.	4
4	Міжнародні стандарти захисту прав дитини. Ювенальна юстиція.	5
5	Особисті немайнові права дитини.	2
6	Майнові права дитини.	3
7	Дитина і правопорядок: особливості правовідносин.	4
8	Право на працю.	2
9	Соціально-правові гарантії дітей трудових мігрантів, біженців та дітей військовослужбовців.	3
	Разом	32 год.

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

V. *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

VI. *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
5. Опрацювання фахових джерел	10
6. Написання реферату	15
7. Виконання модульної контрольної роботи	25
8. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10
9. Творча робота, есе	20

Загальне оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу, з, можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань (умінь), з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з можливістю повторного прослуховування досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від

дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

РОЗРАХУНОК БАЛІВ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	9	9
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	5	5
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	10	50
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	5	50
5. Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
Всього			164
Коефіцієнт	2,7		

9. Методичне забезпечення

1. робоча навчальна програма;
2. навчальні посібники;
3. опорні конспекти лекцій;
4. збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
5. засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи соціально-правового захисту особистості» студент:

- може тлумачити норми Конституції України щодо захисту особистості;
- буде знати основні поняття курсу: права дитини, права людини, ювенальна юстиція, особисте життя, право на захист, кримінальне провадження, біженець, члени сім'ї військовослужбовців; зможе грамотно їх використовувати та пояснювати;

- зможе надавати своєчасну і повну юридичну консультацію населенню з правових та соціально-правових питань;
- знає права, якими володіє дитини у сімейних правовідносинах;
- знає порядок захисту прав особистості у кримінальному процесі та визначає підстави участі у ньому соціального педагога;
- знає причини та підстави набуття особою статусу біженця, визначає його права та обов'язки;
- визначає та охарактеризує статус трудового мігранта, його права та обов'язки;
- знає права та обов'язки осіб, які є членами сім'ї військовослужбовців.

10. Рекомендована література

Законодавчі акти:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – ст. 356.
3. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №25-26. – ст.131.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – ст. 205.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. - №51. – ст. 1122.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року №4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013. - №9-10, №11-12, №13. – ст.88.
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – ст. 492.
8. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - № 35-36, № 37. – ст.446.
9. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. - № 30. – ст. 42.
10. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2002. - № 10. – ст. 70.
11. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 08 липня 2011 р. // Відомості Верховної Ради. – 2012. - №16. – ст.146.
12. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 42. – ст. 213.
13. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05 лютого 1993 // Відомості Верховної Ради. – 1993. –№ 16. – ст. 167.
14. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» від

- 13.01.2005 // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 6. – ст.147.
15. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 02 червня 2005. // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 26. – ст.354.
16. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 01.12.1998 р. // Відомості Верховної Ради. – 1999. – №1. – ст.2.
17. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради. – 1991. – №25. – ст. 283.
18. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21 березня 1991 р. – Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 21. – ст.252.
19. Закон України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» від 16 листопада 2000 р. // Відомості Верховної Ради – 2001. – № 1. – ст. 2.
20. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 02 червня 2005. // Відомості Верховної Ради. – 2005. – № 26. – ст.354.
21. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1993. – №5.

Базова

1. Основи соціально-правового захисту особистості : навчальний посібник / уклад. Г. В. Бондаренко. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Умань: ПП Жовтий, 2011. – 108 с.;
2. Капська, А. Й. Соціальна робота : навч. посібник / А. Й. Капська. – К. : Слово, 2011. – 400 с.;
3. Ковчина І. Основи соціально-правового захисту особистості [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. "соціальний педагог" / [І. М. Ковчина] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. - 296 с.

Допоміжна

1. Ковчина І. М. Актуальні проблеми соціально-правового захисту населення [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціалізації "Соціально-правовий захист населення" / І. М. Ковчина, М. В. Черненко, І. Ю. Радчук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. - 115 с.
2. Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності соціальний педагог / за заг. ред. докт. філос. наук, проф. А. О. Ярошенко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 297 с.
3. Карпачова Н.І Стан дотримання та захисту прав дитини в Україні: Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. До 20-річчя ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини. – К., 2010. – 230 с.
4. Бурак В. Я. Питання самозахисту трудових прав і законних інтересів працівників у проекті Трудового кодексу./ В.Я. Бурак// Соціальне право України: науковий

збірник / Чернігівський державний технологічний університет. Українська асоціація фахівців трудового права. – Чернігів.: Чернігівський державний технологічний університет, 2013. - №4 – С. 72-82.

5. Правове регулювання соціального обслуговування населення в сучасних умовах: проблеми теорії та практики: монографія / В.О. Гончаров, С.М. Прилипко, Л.П. Шумна, О.М. Ярошенко; За наук. ред. проф. Ярошенка О.М. – Харків: Юрайт, 2012. – 312 с.

Інтернет-ресурси:

1. Всесвітній Рух в Інтересах дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalmovementforchildren.org>
2. Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unicef.org/protection/index.ptmi>
3. Інформація про становище дітей в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
4. Права дитини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hotreferats.ru>
5. Правові аспекти дитячої безпритульності: український та міжнародний досвід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kcws.kharkov.ua/matusevich.html>